

OHJE ANNA-KAROLIINA TETRI
KUVAT RITVA TUOMI

taito
TAITOJÄRJESTÖ

VÄRJÄTÄÄN YHDESSÄ -PURKKIVÄRJÄYS

#varjataanyhdessa

OSA 4

Purkkivärjäys teellä

Purkkivärjäys on helppo kotona pienillä varusteilla toteutettava kylmävärjäystekniikka. Purkkivärjäyksessä käytetään vesiliukoisia väriaineita, jotka kiinnittyvät lankaan kiinnitysaineen, alunan, avulla. Perinteisten kasvivärien lisäksi purkkivärjäykseen sopivat mitä mainioimmin erilaiset biojätteet. On kierrätystä parhaimmillaan ottaa värit irti jätteistä ennen kompostointia.

Purkkivärjäyksen tulos on joka kerta erilainen, sillä värjäystulokseen vaikuttaa esimerkiksi se, miten langat ja väriaineet asettelee purkkiin. Ensin väriä saavat ne langan kohdat, jotka ovat suorassa kosketuksessa väriaineen kanssa.

Ajan myötä luonnonvärin luovuttamat väriaineet leviävät veden avulla ympäri purkkia ja väriä alkaa tarttua kaikkiiin lankoihin. Käyttäessäsi useita eri väriaineita, kuten puna- ja keltasipulin kuoria, väriaineet sekoittuvat vedessä, ja muodostavat uusia sävyjä. Läpinäkyvän lasipurkin läpi voit tarkkailla värjäysprosessin edistymistä koko värjäysajan.

Värin sävyyn vaikuttavat monet seikat, kuten langan koostumus, huoneen lämpötila, väriaineiden määrä ja värjäysaika. Jokainen purkkivärjäystulos on yllätys. Tekniikkaan kannattaa suhtautua uteliaisuudella ja jopa pienellä jännityksellä -mitä ihania värejä purkkisi tällä kertaa sinulle antaakaan?

Musta tee saattaa olla luonnonvärjäystä kokeilleelle tuttu värin lähde. Musta tee antaa kaunista ruskeaa sävyä lankaan. Purkkivärjäyksessä idea on saada monia erilaisia sävyjä lankoihin. Sävyjä syntyy, kun purkkiin laittaa mustan teen lisäksi myös muita teelajeja ja erilaisia yrttiteesekeitteitä. Teepurkkivärjäyksessä voit hyödyntää kaikki kaapista löytyvät vanhentuneet teet ja yrtit. Värjäyksessä voit käyttää hyödyksi myös jo kertaalleen käytetyt teepussit. Vaikka makua pussista ei enää lähtisikään, väriä voi lähteä.

Tämä on neliosaisen Värjätään yhdessä -purkkivärjäyksen neljäs osa, löydät ohjeet myös www.taito.fi

Onni elää käsityössä.

Tarvikkeet

- 1,5–2 litran kannellinen lasipurkki
- vähintään 50 grammaa vanhentunutta teetä tai kerran käytettyjä teepusseja (esim. musta tee, erilaiset yrttiteet, hibiskus, teesekoitteet)
- 50 grammaa villalankaa tai villasekoitelankaa (esim. 75 % villaa ja 25 % polyamidia)
- kiinnityksineeksi 5 g alunaa
- lämpöä kestävä kannu/purkki tms. kuuman veden ja alunan sekoittamiseen
- ruokalusikka
- n. 0,5 m kalalankaa tai muuta puuvillalankaa sekä sakset

1. Kerää väriaineet värjäystä varten valmiiksi ja säilytä kuivassa. Teepurkkivärjäykseen tarvitset 50 grammaa kuivaa teeinesta.

Teepurkkiin sopivat erilaiset teelajikkeet ja teesekoitukset. Voit kerätä esimerkiksi kerran käytettyjä teepusseja ja kuivata ne odottamaan värjäystä varten. Teepurkkiin sopivat myös erilaiset yrttiteet, kuten hibiskus, rooibos, kamomillatee, piparminttutee yms. Leikkaa pois teepussien pahvilaput.

Värjäyksen kannalta helpointa on, että hienoksi jauhettu tee on pusseissa. Kovan hienojakoinen jauhe on hankala pestä pois langasta. Teeaineksia voi olla suositusmäärää enemmän. Väristä tulee voimakkaampi, kun väriaineen määrää lisää

2. Vyyhditä kerällä oleva lanka värjäystä varten 50 gramman vyyhdiksi. Vyyhdin voit tehdä esimerkiksi vyyhdin- tai viipsinpuiden avulla. Hyviä kotikonsteja vyyhditykseen ovat myös esim. pahvilaatikon ympäri vyyhdittäminen tai tuolin nojan avulla vyyhdittäminen. Tee vyyhdistä mahdollisimman pitkä, jotta saat rakennettua useita värikerroksia purkkiin. Solmi vyyhditetyn langan päät yhteen.

3. Kun vyyhti on valmis, leikkaa kalalangasta tai muusta värittömästä puuvillalangasta neljä pasmalankaa. Sido vyyhti neljästä kohtaa pasmalangalla kiinni. Pasmalangon tarkoitus on pitää vyyhti ns. nipussa eli langat eivät sotkeennu purkissa ja vyyhtisi ei mene sekaisin. Pasmalanka saa olla hieman löysällä, jotta kiristävä lanka ei estä värjäytymistä.

4. Ota puhtaaksi pesty lasipurkki esille väripurkin rakentamista varten. Kostuta vyyhti kädenlämpöisessä vedessä. Puristele valuvat vedet pois.

5. Rakenna väripurkki kerroksittain. Asettele väriaineita lasipurkin pohjalle niin, että pohja peittyy. Laske osa langoista kosteana väriaineiden päälle. Jätä loput roikkumaan reunalle. Ripottele toinen kerros väriaineita kosteiden lankojen päälle. Taita langat väriaineiden päälle.

6. Jatka väripurkin rakentamista kerros kerrokselta vuorotellen eri väriaineilla ja langoilla, kunnes purkki on täynnä.

7. Mittaa 5 grammaa alunaa apupurkin pohjalle. Määrä on hieman vajaa ruokalusikallinen. Kaada kuumaa vettä (noin 60 asteista) päälle ja sekoita, kunnes aluna on liuennut.

8. Aloita purkin täyttäminen vedellä. Kaada kuumaa vettä (noin 60 asteista) purkki melkein täyteen. Kaada purkkiin myös alunavesi. Mikäli ei ole mahdollista mitailla veden lämpötilaa, voit ottaa hanasta niin kuumaa vettä kuin sieltä tulee. Täytä purkki vedellä lähes yläreunaan asti.

9. Sulje kansi ilmatiiviisti. Vanhoihin purkkeihin voi leikata tiivisteeksi palan voipaperia.

10. Aseta purkki sopivaan paikkaan värjäytymään. Kesällä auringon valosta tuleva lämpö edesauttaa värjäytymisprosessia. Talvella purkki voi värjäytyä kylmässä. Lämpöinen paikka, kuten patterin vierusta tai pannuhuone, vauhdittaa prosessia. Purkin alle kannattaa laittaa varmuuden vuoksi paperia tai joku alusta.

Ota kuvia purkkisi kehityksen eri vaiheista. Kuvista näet, miten värit alkavat ajan kanssa liueta ja tarttua lankaan. Kuvien avulla muistat myös mikä väriaine oli missäkin kohdassa ja tiedät mistä lankasi värit saivat alkunsa. Purkkia voi varovaisesti käänellä ja tutkia eri kulmilta.

Anna purkkisi värjäytyä 3–4 viikkoa. Värin kiinnittymiseen vaikuttavat mm. huoneen lämpötila, langan laatu, väriaineen rakenne ja aika.

11. Värjäytymisen jälkeen avaa purkin kansi varovasti. Siivilöi väriaineet pois ja laita ne biojätteeseen. Jäljelle jääneen väriliemen voit kaataa viemäriin. Huuhtelevyyhti huolellisesti kädenlämpöisellä vedellä. Kuivata lankavyyhti.

12. Pese värjäyskäytössä olleet tarvikkeet huolellisesti astianpesuaineella. Suositeltavaa on, että värjäyskäytössä olevia tarvikkeita käytetään vain värjäyskäyttöön.

Jaa kuvia värjäyksestäsi Facebook-ryhmään Värjätään yhdessä tai Instagramiin #varjataanyhdessä #onnielääksityössä

Värjäys luonnonväreillä on vuoden 2022 käsityötekniikka. Lisää värjäysohjeita ja purkkivärjäyksen seuraavat ohjeet www.taito.fi

taito
TAITOJÄRJESTÖ

Ohjeen kaupallinen hyödyntäminen ei ole sallittu.
© Anna Karoliina Tetri ja Taitoliitto

Onni elää käsityössä.